

Література:

1. Фаворська Д.М. Сім'я в умовах трансформації українського суспільства / Д.М. Фаворська // Право України. – 2011. – №11. – С. 18-22
2. Сімейний кодекс України від 10.01.2002р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002
3. Калінська І.В. Гостьовий шлюб: троянський кінь або кам'яний гість / І.В. Калінська // Юридична газета. – 2010. – №3. – С.15

Щеглова Олександра Владиленивна,

*студентка 3-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Адаховська Н.С.*

КОРИСЛИВИЙ МОТИВ ЯК ПІДСТАВА УСИНОВЛЕННЯ

В даний час, актуальність теми усиновлення дітей полягає в покращенні законодавства у справах про усиновлення, а саме у збільшенні інтенсивності нагляду та контролю за правами усиновлених дітей.

Утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу, – проголошено в ст. 52 Конституції України. Для допомоги таким дітям створено розгалужену систему державних дитячих закладів, де вони утримуються на повному державному забезпеченні у віці від трьох років до повноліття.

Проблему усиновлення досліджували та досліджують такі відомі **вчені-цивілісти**, як З.В. Ромовська, М.В. Антокольська, Г.К. Матвеев, В.О. Рясенцев, Л.М. Пчелінцева, Д.В. Боброва, А.С. Довгерт, Н.І. Батурін, Д.С. Бормінська, К.Ю. Бородич, В.А. Варта, Е.М. Ворожейкін, К.М. Глиняна, В.О. Гончаренко, О.О. Грабовська, О.В. Губанова, Т.А. Стоянова та інші.

На сьогоднішній день на території України проживає значна кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які потребують сімейного виховання у формі усиновлення, опіки та піклування, передачі на виховання у прийомні сім'ї, в дитячі будинки сімейного типу. Діти-сироти та діти, які позбавлені батьківського піклування є чи не найбільш соціально не захищеною верствою населення. Явище сирітства є проявом цілої низки соціальних проблем, які стосуються перш за все інституту сім'ї, а також державної політики в галузі виховання сиріт.

Необхідність правового захисту сімейного влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, зумовлена суспільним інтересом створення повноцінних умов для їх розвитку, а також наданням їм необхідної допомоги та підтримки.

Під час усиновлення, яке часто здійснюється начебто з позитивними намірами, може виникнути загроза порушень основних прав дитини. Процес усиновлення має бути захищеним від будь-яких протизаконних дій, до яких вдаються різноманітні посередники та пари аби задовольнити власні інтереси, отримати вигоду, або навіть здійснити насильство над дітьми [1, с.161].

Про важливість проблеми правового захисту прав дітей при усиновленні свідчить велика кількість залучених спеціалістів та спектр методів, задіяних у процесі вирішення цього питання.

Чинне законодавство (ст. 218 СКУ) прямо вказує на заборону здійснення будь-якої посередницької чи комерційної діяльності при усиновленні дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Так само забороняється і будь-яка діяльність з усиновлення з метою отримання прибутків [2].

Проте, чи можна вважати, що більшість громадян дотримуються норм закону і при усиновленні мають тільки «чисті», благі наміри та цілі?

За даними офіційної державної статистики, на 1 січня 2017 року в Україні (без урахування окупованих територій сходу та Криму, де залишилися наші діти-сироти, які також мають входити у статистику) 73 182 дітей-сиріт. З них у Донецькій області – 4 709, у Луганській – 1 432 дитини. Із загальної кількості (73 182 сиріт) лише 20-23 % – сироти, інші – діти, які є сиротами за живих батьків, діти, позбавлені батьківського піклування.

Сумарний показник кількості усиновлених дітей-сиріт у минулому році становив 2 822 особи. З них громадянами України було усиновлено 2 016 дітей, іноземцями – 806, що складає 71,43% та 28,57% відповідно. Переважна більшість дітей, усиновлених іноземцями – діти віком від 6 до 17 років. Українські сім'ї надають перевагу всиновлювати немовлят, або ж маленьких дітей до 6 років [3].

Проблема усиновлення достатньо складна. З метою зменшення кількості дітей, позбавлених батьківського піклування, органи державної влади запроваджують різні програми допомоги сім'ям з прийомними дітьми, вводять значну кількість пільг для таких сімей, а також надають чималу грошову допомогу. Саме через зазначені «переваги» недобросовісні громадяни приймають рішення щодо усиновлення дітей. Тобто має місце корисливий мотив.

Трапляються випадки, коли чоловік і жінка народжують дитину заради отримання чергової грошової допомоги. Так само в подібних осіб з'являється ідея щодо усиновлення чужої дитини. Частіше за все діти в таких сім'ях не отримують належного харчування, опіки та виховання від своїх «батьків». Чому ж наша держава не передбачає більш детальну перевірку осіб, які мають намір усиновити дитину?

На нашу думку, серед заходів, які могли б сприяти поліпшенню ситуації з недобросовісним усиновленням, а також захисту прав та інтересів дітей-сиріт та

дітей, позбавлених батьківського піклування, слід виокремити:

- внести значні доповнення до чинного законодавства України, а саме Сімейного кодексу з приводу більш детального регламентування статусу осіб, що можуть здійснити усиновлення; а також створення нових законодавчих актів, які будуть присвячені власне усиновленню;

- створити спеціальний орган, який мав би детально аналізувати стан особи чи сім'ї, яка має намір усиновити дитину; а також здійснювати систематичні перевірки рівня життя сім'ї та, особливо, дитини, що була усиновлена впродовж достатньо тривалого часу від моменту усиновлення;

- обмежити надання дозволу на усиновлення сім'ям з кількістю дітей більше ніж 4.

Крім того, ефективність запобігання та боротьби з усиновленням на корисливих засадах прямо пропорційно залежить від своєчасного притягнення до відповідальності.

Отже, реалії сьогодення підтверджують неможливість саморегуляції сфери сімейно-правових відносин у контексті подолання корисливих мотивів при усиновленні та необхідність державного регулюючого впливу через формування дієвих інструментів – оновлення та доповнення чинного законодавства та створення спеціальних органів.

Література:

1. Тавлуй О.М. Окремі питання кримінально-правової охорони усиновлення та інших форм сімейного виховання України / О.М. Тавлуй// Вісник національного університету «Одеська юридична академія». – 2010. – № 1(5). – С. 159-164.
2. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21-22. – ст. 135
3. Сайт інформаційного агентства «УНІАН» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://health.unian.ua/country/1318239-fond-ahmetova-aktivizue-robotu-u-borotbi-z-siritstvom.html>